הצעה להחלטת ממשלה / דרישה להסכמים קואליציוניים

הצעת החלטת ממשלה בעניין הקמת יחידה להסדרים מדיניים במשרד ראש הממשלה
הוכנה בידי מרכז נשים, שלום וביטחון, עמותת איתך- معكِ – משפטניות למען צדק חברתי

1. בתוך 120 יום מכינונה, הממשלה תקים במשרד ראש הממשלה יחידה להסדרים מדיניים. תפקידה של היחידה יהיה לבנות את התשתית המקצועית, המחקרית והציבורית הנדרשת לקידום הסדרים מדיניים עם הפלסטינים ובמרחב האזורי, תוך שילוב מלא ומשמעותי של נשים ושל פרספקטיבה מגדרית בכל שלבי התהליך, ברוח החלטה 1325 של מועצת הביטחון של האו"ם.

2. מעמד והרכב:
א. ראש הממשלה ימנה את ראש היחידה, בדרגת מנהל אגף בכיר לפחות. הממונה על היחידה יהיה חבר קבוע בדיוני הקבינט המדיני-ביטחוני.
ב. בצוות היחידה, ובכל צוות משא ומתן או צוות מקצועי שהיא מלווה, יינתן ייצוג שווה לנשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה, לרבות נשים ערביות, נשים מהפריפריה ומאזורי הספר, ונשים מקהילות שאינן מיוצגות דיין.
ג. ביחידה תכהן יועצת או יועץ למגדר וביטחון, שתפקידם להבטיח ניתוח מגדרי של כל חלופה מדינית ושל כל הסדר מוצע.

3. תחומי הפעולה של היחידה יכללו:
א. **מחקר ותכנון מדיניות:** פיתוח חלופות מדיניות והיערכות מראש להזדמנויות מדיניות, תוך בחינת ההשפעה של כל חלופה על נשים ועל גברים ועל ביטחונן האישי, הכלכלי והחברתי של נשים.
ב. **ליווי תהליכים מדיניים:** ליווי מקצועי של מגעים ותהליכים מדיניים, שמירה על זיכרון מוסדי ועל רציפות בין ממשלות, והבטחה שסוגיות מגדריות ייכללו בסדר היום של כל משא ומתן וכל הסכם, לרבות בשלבי היישום.
ג. **הכשרה:** הקמת מאגר של נשות מקצוע מוכשרות לניהול משא ומתן ולתפקידי מפתח בתהליכים מדיניים, בהתאם לסעיף 6ג1 לחוק שיווי זכויות האשה, התשי"א-1951, והכשרת כלל הצוותים בניתוח מגדרי.
ד. **חינוך ושיח ציבורי:** גיבוש תוכניות לחינוך לשיח, להידברות ולהיכרות בין קבוצות שונות בחברה הישראלית, בשיתוף משרד החינוך ומשרד התרבות, תוך תמיכה ביוזמות של נשים ובקולות של נשים בשיח הציבורי.
ה. **שיתוף הציבור:** הקמת מנגנוני היוועצות קבועים עם ארגוני נשים ועם ארגוני חברה אזרחית, עם משפחות שכולות, עם אימהות ובנות.י זוג של חיילים.ות ועם תושבות ותושבי אזורי הספר, לרבות יישובי עוטף עזה וקו העימות בצפון, תוך מתן ייצוג למגוון קבוצות אוכלוסייה, להשלכות הסכסוך עליהם ולצרכים המגוונים שלהם.
ו. **יישום החלטה 1325 של מועצת הביטחון של האו"ם:** הכנת תוכנית פעולה ליישום החלטה 1325, בהתאם להחלטת הממשלה 2331 מיום 14.12.2014, בתיאום עם הרשות לקידום מעמד האישה.

4. לצד היחידה תפעל ועדה מייעצת שתכלול מומחיות ומומחים מהאקדמיה, ממערכת הביטחון, משירות החוץ ומארגוני החברה האזרחית, ובהם ארגוני נשים. בוועדה המייעצת יינתן ייצוג שווה לנשים.

5. תקציב, שקיפות ודיווח:
א. ליחידה יוקצה תקציב ייעודי בסעיף תקציבי נפרד, שייבנה על פי עקרונות של תקצוב מגדרי.
ב. היחידה תגיש דו"ח שנתי לממשלה, לוועדת החוץ והביטחון ולוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת, ותפרסם לציבור תקציר של הדו"ח. הדו"ח יכלול נתונים מפולחים לפי מגדר על השתתפות נשים בצוותים ובתהליכים שהיחידה מלווה.

6. בתוך שנה מכינון הממשלה, הצדדים יפעלו להעברת חוק שיעגן את מעמד היחידה ואת תפקידיה, ובכלל זה את חובת הייצוג השווה והניתוח המגדרי.

דברי הסבר

החברה הישראלית משלמת מחיר כבד על הסכסוך המתמשך: בחיי אדם, בביטחון, בכלכלה ובחוסן החברתי. המחיר הזה אינו מתחלק באופן שווה. נשים חוות את הסכסוך באופנים ייחודיים: עלייה באלימות במשפחה ובאלימות מינית בעתות משבר, נטל טיפול שהולך וגדל, פגיעה בתעסוקה ובביטחון הכלכלי ופגיעה קשה במיוחד בנשים מקבוצות מוחלשות. ובכל זאת, נשים כמעט אינן נוכחות בשולחנות שבהם מתקבלות ההחלטות על ביטחון, על מלחמה ועל שלום.

המדינה משקיעה משאבים ניכרים בניהול הסכסוך, אבל אין בממשלה גוף קבוע שתפקידו להיערך באופן מקצועי להסדרים מדיניים. בהיעדר גוף כזה, הידע שהצטבר הולך לאיבוד, והזדמנויות מדיניות מוחמצות. הסדר מדיני אינו רק רגע החתימה. זהו תהליך שמחייב תשתית, מומחיות, תכנון והיערכות ציבורית. היחידה אינה מחייבת את הממשלה לעמדה מדינית מסוימת. היא בונה את היכולת המקצועית שתעמוד לרשות כל ממשלה, בכל מתווה שתבחר.

פרספקטיבה מגדרית אינה תוספת לתהליך מדיני. היא תנאי להצלחתו. מחקרים בינלאומיים, ובהם המחקר הגלובלי של UN Women משנת 2015, מצביעים על כך שהסכמים שנשים השתתפו בגיבושם יציבים יותר ובעלי 35% סיכוי גבוה יותר להחזיק לאורך זמן רב יותר. נשים מביאות לשולחן סוגיות שנוטות להידחק הצידה, כגון ביטחון אישי, שיקום קהילות, חינוך, בריאות ופיוס, ומרחיבות את הבסיס הציבורי לתמיכה בהסכם.

ההצעה מבוססת על מודלים שהוכיחו את עצמם בעולם באזורי סכסוך. בקולומביה, משרד הנציב העליון לשלום ליווה את התהליך שהוביל להסכם השלום עם FARC ב-2016. בפיליפינים, משרד היועץ הנשיאותי לתהליך השלום ליווה את התהליך שהוביל להסכם בנגסמורו ב-2014. בראש צוות המשא ומתן הממשלתי עמדה פרופ' מרים קורונל-פרר, האישה הראשונה בעולם שחתמה על הסכם שלום כחותמת ראשית. בשתי המדינות, יחידות ממשלתיות קבועות שמרו על רציפות מקצועית לאורך שנים, ושילובן של נשים היה מרכיב מרכזי בהצלחה.

הבסיס הנורמטיבי להצעה כולל את החלטה 1325 של מועצת הביטחון של האו"ם (2000) ואת ההחלטות שבאו בעקבותיה, שישראל מחויבת להן; את סעיף 6ג1 לחוק שיווי זכויות האשה, התשי"א-1951, שמחייב ייצוג הולם לנשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה בצוותים לעיצוב מדיניות לאומית, לרבות בניהול משא ומתן לפתרון סכסוך מדיני; ואת החלטת הממשלה 2331 מיום 14.12.2014 לקידום שוויון

מגדרי והטמעת חשיבה מגדרית. יצוין כי למעלה מ-110 מדינות גיבשו עד היום תכניות פעולה לאומיות ליישום החלטה 1325, ומדינת ישראל נדרשת לדווח על ההתקדמות ביישום ההחלטה בפני גופים בינלאומיים ובפני הקהילה הדיפלומטית, אך טרם הכינה תכנית פעולה בנושא.